

AVTONOMIST

Izhaja vsak ponedeljek zjutraj

Najnovejše.

Občinske volitve v Ljubljani.

Kakor izvemo je bil akt glede bodočih županskih in občinskih volitev v Ljubljani že pred dnevi iz Belgrada odposlan v Ljubljano. Na podlagi tega do-

pisa je sklenila pokrajinska uprava v Ljubljani, da se vrše občinske volitve za Ljubljano 20. septembra.

Dr. Šušteršič se vrne v Ljubljano.

Zagreb, 14. avgusta. Kakor poročajo iz Belgrada, je vlada dovolila dr. Šušteršiču povratek in bivanje v Jugo-

slavijo pod pogojem, da se nastani vsaj začasno v Zagrebu.

Angleško-francoski spor. — Razpad antante.

Dunaj, 14. avgusta. Spor, ki je nastal med Angleži in Francozi zaradi rešitve gorenje-šlezjskega vprašanja na zadnji konferenci antantnih velesil v Parizu utegne dovesti do trajnega razkola med zavezniki in do razpada antante, ako Francozi brezpogojno ne priznajo angleškega stališča. Lloyd George je glede razdelitve Gorenje Šlezije nepopustljiv in zastopa prejkoslej staro svoje stališče, da se industrijsko ozemlje v Gorenji Šleziji ne sme deliti, ampak da mora nedeljeno pripasti Nemčiji. Kakor piše „Matin“, je Lloyd George vztrajal na svojem stališču do zadnjega, tako da izgleda, kakor da bi obstojal med njim in med Nemčijo že kakšen tozadeven dogovor. Ako pojde angleško-francoska zveza in ž njo vred antanta v drobce, bo temu kriv Lloyd George, ki je z vsemi sredstvi zastopal interese Nemčije proti miroljubnim in pravičnim zahtevam Francije. Enako ali pa še ostreje pišejo vsi francoski listi, ki enodušno obsojajo politiko Anglije v gorenje-šlezjskem vprašanju. Angleški

listi vračajo milo za drago. Tako piše glasilo Loyda George-ja „Daily Chronicle“, da je položaj zelo resen, toda ne po krivdi angleške vlade in angleške politike, ampak po krivdi Francozov, ki so zabredli v svojo staro napako sklepanja tajnih pogodb. Tako tajno pogodbo so sklenili tudi s Poljaki. Ta francosko-poljska tajna pogodba silí zaveznike do flagrantnih krivic napram Nemčiji. Temu se je pa Lloyd George uprl, ker je spoznal, da bi to pomenilo novo vojsko. Za Lloydom Geomem stoji ves angleški narod, ki splošno odobrava njegovo politiko. „Daily News“ pa naglašajo, da so Angleži že siti večnih tirad maršala Focha o nemški nevarnosti in njegovih alarmantnih vesti. Če bi šlo po njegovem, bi morala postati Nemčija navadna francoska provinca. — **Preteči razdor med Anglijo in Francijo je ogromnega pomena tudi za našo politično orientacijo. Če stopi Anglija na stran Nemčije bodo morali tudi v Belgradu svojo frankofilno politiko zelo revidirati!**

Dnevne vesti.

Velik kmečki tabor, združen z veliko kmečko veselico, je priredila krajevna skupina Samostojne kmečke stranke v Št. Vidu nad Ljubljano v nedeljo popoldne. Tabora se je udeležil tudi minister Pucelj in tajnik Narodne skupščine dr. Janjič. Zborovanje se je nekoliko zakasnilo zaradi hude plohe, ki se je vtila ravno okoli 3. ure popoldan. Govoril je tudi dr. Janjič, katerega je občinstvo živalno pozdravljalo. Udeležba na taboru ni bila velika, pričakovati je bilo več. Ljudje, ki se spominjajo poteka kmečkih taborov pred dobrim letom, trde z ozirom na razmeroma pičlo udeležbo na včerajšnjem taboru, da izgublja Samostojna kmečka stranka zaupanje med ljudstvom.

Otvoritev letnega telovadišča na trgu Tabor v Ljubljani je praznoval v soboto in včeraj Sokol I. Slavlje se nadaljuje danes v ponedeljek. Udeležba v soboto in nedeljo popoldne ni bila velika, v nedeljo popoldne je prireditelj ogrožal dež, ko pa se je zjasnilo, se je nabralo na slavnostnem prostoru vendarle veliko število gledalcev. Najbolj so ljudje akklamirali vaje, ki jih je izvajalo vojaštvo.

Zopet „panama“! V Belgradu je zaprosilo društvo „Omnium Serbe“ za dovoljenje, da ustanovi privilegirano tvornico orožja za našo državo pod sledečimi pogoji: Država naj takoj odkupi polovico akcij za 14 milijonov frankov ali 50 milijonov dinarjev. Država naj da družbi brezplačno na razpolago potrebno, po možnosti obširno zemljišče, naj zgradi železnico do najbližje večje proge na državne stroške. Država naj dovoli družbi brezplačno eksploatacijo vodnih sil in osigura svoboden in carine prost uvoz vseh fabriških potrebščin. Na železnicah zahteva družba za prevoz svojega blaga polovične cene. Dalje zahteva družba, da dovoli država prenos

vseh družbinih pravic na kako drugo francosko družbo, ako to smatra družba za uместno. Najlepše pa pride: **Fabrikar ne bo izdeloval orožja, kakor bi ga naročila država, ampak država je dolžna prevzemati orožje, kakršnega bo fabrika predpisovala in izdelovala!!!** Kam meri to? To se vidi iz one točke predložene pogodbe, ki predvideva samo take tipe orožja, kakor ga je rabila Francija v svetovni vojni! Francozi bi torej privlekli v fabriko vso svojo staro šaro, tisto nekoliko popravili in nam prodali za novo! — Belgrajski list „Republika“ trdi, da je bivši vojni minister Hadžič odstopil, ker se je tej pogodbi protivil. Zanimivo je, da se v tej „patriotski“ družbi nahaja tudi — Pašičev sin! Poleg njega nastopa tudi neki francoski markí Milo. Tema dvema se je posrečilo doseči, da je vojno ministrstvo pogodbo — **odobrilo!!! Kje je parlament?!**

Radikalski sestanek so imeli v soboto zvečer prvi slovenski radikali, med njimi večje število uradnikov in nekaj odvetnikov. Sklenili so, da se sestane v kratkem pripravljalni odbor, ki naj ukrene vse potrebno, da se razvije čim živahnejša agitacija za radikale in ki naj takoj stopi v neposredno zvezo z glavnim odborom radikalne stranke v Belgradu. Nekateri udeleženci zaupnega sestanka so izrazili misel, da se mora delo za novo stranko pospešiti tako, da bi mogli radikali že pri prihodnjih občinskih volitvah v Ljubljani nastopiti s svojo listo. Kakor se govori, vlada za ustanovitev radikalne stranke, ki bo po vsi verjetnosti še dolgo let vodilna in

Odstop češke vlade. Takoj po povratku Masarvkovem se bodo začela medstrankarska pogajanja glede sestave novega kabineta. Sedanja uradniška vlada bo v kratkem odstopila.

Hrvaška rana.

Zagreb, 10. julija.

Ljudje, ki jim v političnem življenju ni dano, bistro gledati v bodočnost, ki ne znajo prav in primerno pretehtati danih realnih prilik ljudskega življenja, ti ljudje nam strašno zamerjajo, da smo glede notranje ureditve jugoslovanske države avtonomisti.

Mi smo svoje tozadevno naziranje in notranje prepričanje podprli že z marsikaterim **argumentom**, kakor vedo naši pazljivi bralci. Naši argumenti so bili vseskoz stvarni in kolikor se le dá objektivni. Navajeni siao pisati s peresom, ne z loparjem. Ta stvarnost nam tudi ne dopušča, da bi se bojevali proti posameznim osebam, ki so nosilci sedanjega vladnega sistema pri nas. Danes hočemo pokazati na najbolj pereči in na najbolj žgoči problem SHS države — **na Hrvaško.**

Vsakdo, ki bere časopisje in zasleduje javno in politično življenje v naši državi, vé, da so Hrvati s sedanjim stanjem skrajno nezadovoljni. Politično življenje na Hrvaškem je kakor razbita vojska. Vse stranke, ki žive ali životarijo na Hrvaškem so si v lasch, ena pobija drugo. Le v eni reči so si, ako izvezamemo „Hrvatsko ljudsko stranko“, podobne, kakor je podobna kaplja kaplji: v nasprotovanju do Srbov. Vidimo, da je mržnja med Hrvati in Srbi vsak dan večja, da ponekod izzoreva v odkrito sovraštvo, ki se kaže tudi že na cesti in vsepovsod, kjer prihajajo ljudje v dotiko.

To poglavje je silno žalostno; zato ga odkritosrčno obžalujemo.

Hrvatsko ljudstvo je živelo pred vojno v povsem drugačnih razmerah, kakor n. pr. Slovenci ali pa Srbi. Hrvate so komandirali Madžari. Madžari so se maščevali nad Hrvati radi l. 1848. Ljudstvo ni imelo nobenih političnih pravic, tudi volilne pravice večinoma ne! Hrvatski kmet in delavec sta bila povsem prepuščena volji kapitalista in žida v gospodarskem življenju, v političnem pogledu pa madžarskemu plemstvu. Hrvatska inteligenca se za ljudstvo ni brigala prav nič; tudi hrv. duhovščina zelo malo. Lahko se reče, da če bi se hrvaška duhovščina brigala za revno in izkoriščano delavno ljudstvo vsaj približno toliko kot naša slovenska, bi danes tam ne bilo tako žalostnih razmer, kakor so. Politično življenje je bilo privileg male peščice inteligence in bogatašev. Ker kmet in delavec nista nikoli imela odločevati na voliščih, ker nista razpolagala s političnimi mandati, se nihče ni brigal za nju. Pač eden. To je bil žid. Skoro v vsaki hrvaški vasi je najlepša hiša od gospoda žida. Žid je v vasi trgovec, birt in bankir. Njemu je vsa vas dolžna. on gospoduje nad usodo zapuščenega seljaka. Zadrugištva skoro nič ni. Tudi šol je malo. Skoro 60 odstotkov ljudi ne zna niti brati niti pisati. Vse to je zakrivila nad ljudstvom njegova „gospoda“. Zato pa se obrača danes to ljudstvo, ki uživa sedaj vsaj nekaj političnih pravic, proti tej „gospodi“. Na Hrvaškem je ta „gospoda“ danes v politiki pretežno „demokratska“. Ona prepoveduje danes hrvaškemu seljaku, da ni Hrvat, ampak Jugoslovan. Ker to prepoveduje baš ta osovražena „gospoda“, ki ga je doslej vedno le drla in zatirala, zato je delavno ljudstvo šlo za — **Radičem in za komunisti.**

Četudi so Madžari Hrvate vedno le pritiskali in poniževali, so bili vendarle časih tudi dobri politiki. Hrvati so se branili madžarskega nadvladja predvsem s tem, da so povdarjali svojo **hrvaško državo**, svojo samostojnost, ki je nekaj res obstojala. Hrvaške politične stranke se niso brigale za drugo, kot za hrvaško državo. Kako pa delavno hrvaško ljudstvo živi, zato se hrvaške

stranke niso brigale. Za **socijalna vprašanja svojega ljudstva** nobena hrvaška politična stranka ni imela smisla in ušes. Saj te stranke niso imele prav nobenih stikov s tem preprostim, nepisanim kmetom in delavcem, ki ni smel voliti. Ni ga bilo, ki bi med tem ljudstvom ustanavljal zadruge in konsume in rajtaj-znovke. Ljudstvo je bilo prepuščeno premetenemu židu! Vse javno hrvaško življenje je poznalo predvsem zgolj državopravna vprašanja in odnošaje med Hrvati in Madžari. Madžarskemu in hrvaškemu plemstvu, ki je imelo v Budimpešti prvo in zadnjo besedo, je bilo to po volji, ker je bilo s tem veleposestništvo zasigurano. Zato je rado Hrvatom dovolilo marsikaj: sabor, ki je sklepal postave v nekaterih rečeh, več ali manj avtonomno vlado v Zagrebu z glorificiranim banom na čelu itd. Ljudstvo se je v svoje stare tradicije vživelo in je bil zlasti hrvaški kmet na svojega bana v Zagrebu silno ponosen. Srba hrvaški kmet že prej ni prav mogel. Veliko Srbov na Hrvaškem se je namreč bavilo s trgovino in obrtjo, pri katerih so mnogi obogateli; ker so se izkazali v marsikakšem primeru Srbi podjetnejši in prebrisanejši ko Hrvati, je nastala med plemenoma mržnja že iz čisto gospodarskih vzrokov. To mržnjo pa je muožila tudi verska razlika: Srbi so pravoslavni, Hrvati pa katoliški narod.

Ko je nastala Jugoslavija, sta tudi hrvaški kmet in delavec dobila nekaj političnih pravic; smela sta voliti v občinske zastope in poslance v parlament. Ost teh političnih pravic se ni mogla obrniti drugam kot se je: — proti „gospodi“, proti dosedanji zatiralcem. Radič je zagrmljal proti „gospodi“ in za hrvaško kmetiško republiko. Naravno, da je kmet šel za njim; saj drugam niti mogel ni. Delavec, doslej brezpraven v vsakem pogledu in politično neizžolan, je šel za komunisti, ki so mu objubili delavsko sovjetsko republiko. Tudi ta stan ni mogel politično drugače. Druge meščanske stranke — frankovci, zajedničarji — so ostale pri svojih hrvaških državnopravnih programih in so skoro izginile. Ujemale pa so se z novim **socijalnim** gibanjem v točki samostojne Hrvaške. Zgolj hrvaška ljudska stranka, ki je skoro nova, stoji v državnem vprašanju na stališču jugoslovanske politične edinstvi in socijalnega reformnega dela med ljudstvom.

Tako je danes položaj na Hrvaškem tak, da hoče vse ljudstvo samostojno hrvaško državo v Jugoslaviji s svojim odborom, s svojo vlado v Zagrebu ter svojim glorificiranim banom —, sedečim na konju s sabljo v roki. Hrvati so torej v pretežni večini **federalisti**.

To gibanje podpirajo demokrati in belgrajski centralisti s svojo politiko. Bana je „demokratska“ politika ukinila in je poslala v Zagreb — komisarja Juraja Demetroviča. Hrvatski sabor je tudi ukinjen. Hrvati se uklinjajo tudi kot narod — oni naj bodo posledje Jugoslovani. Pozabijo naj na svoje slavne tradicije, na svoje bane in sabore... Čez noč naj postanejo nekaj povsem novega, spremene naj svoja čutila, svoje običaje, svojo dosedanjo ideologijo. Tako hoče framazanska loža njihove „gospode“.

Hrvate so tudi Madžari vladali v kritičnih dobah s komisariji. Spomin na Kuena, Škerleca, Cuvaja je na Hrvaškem še živ. Toda naj je mogočna madžarska oligarhija delala s Hrvati kar je hotela, dosegla ni nič. Kvečjemu je izvala znan nam nesrečne atentate. Hrvati se niso nikoli in pod nikakršnim pritiskom zares udali.

Zgodovina zadnjih dveh let pripoveduje, da so zlasti nekateri „demokratski“ politiki Hrvate v Belgradu neprestano denuncirali. To pripoveduje med

drugimi tudi Stojan Protič v svoji brošuri „Trije dokumenti“. Vedno so po Belgradu raznašali vesti, da je Hrvaška v revoluciji, da je v Zagrebu izbruhnila vstaja, da goré mesta in vasi. In v Belgradu so nasedali tem vestem; policajski režim se je jačil. V kolikor ni bilo razmerje med Hrvatimi in Srbi napeto že poprej, se je sedaj to nasprotje še umetno in namenoma poglobilo. Centralistična politika demokratov je jačila federalistično gibanje na Hrvaškem.

Mi Slovenci mejimo na Hrvate. Brez Hrvatov in preko njih ne moremo biti združeni s Srbi v eni državi. Zato pa je naloga baš Slovencev v tej državi tudi ta, da na to razboleno razmerje med Srbi in Hrvatimi uplivamo pomirjevalno. S Hrvatimi nas druži staro prijateljstvo, soseščina in poznavanje obojestranskih prilik. Mi Slovenci moramo najti zlato srednjo pot med ekstremnim belgrajskim centralizmom in ekstremnim za-

grebskim federalizmom. Ni nobene druge poti kot priznanje avtonomij pokrajinam v kolikor predstavljajo gospodarske, socijalne in kulturne enote. Saj v zgodovini pokrajine niso nastale zgolj in samo iz samovolje posameznih vladarjev ali vladajočih kast, temveč tudi in predvsem po ukazih večnih in nepremagljivih **prirodnih zakonov**.

Mislimo in prepričani smo, da sedanje vladne metode in takšen centralizem, kakor ga imamo danes, ne morejo privedi večino hrvaškega delovnega ljudstva na druga realnejša pota. Hrvaška je kakor velika, neznošna rana na našem državnem telesu. Ozdravili je ne bodo s policajskimi odredbami, ampak samo z večjo svobodo. To pa je mogoče doseči v precejšnji meri baš s pametno avtonomijo vseh treh narodov, z enakopravnostjo in socijalnimi ter gospodarskimi reformami!

Slovenci in srbsko javno mnenje.

V „Slovenskem Narodu“ od 11. avgusta t. l. čitamo na uvodnem mestu članek pod naslovom „Rošada v srbskem javnem mnenju, v katerem razpravlja „Narodov“ dopisnik o izpremembi srbskega javnega mnenja o „prečanah“ sploh in o Slovincih še posebej.

Dopisnik ugotavlja, da se Srbi čutijo razočarani nad „prečani“, od katerih so vse kaj drugega pričakovali kakor v resnici dobili. Od naše strani ni prišel v Srbijo noben večji talent (kaj bo rekel na to očitaje g. dr. Zupanič, ki je tudi prišel v Srbijo od naše strani?), naše uradništvo je doli nerabno, prečanski strokovnjaki pa bi vse zagospodarili, ako bi se jim dalo gospodarstvo v roke. Srbi so zato vzeli celo upravo v svoje roke, ker oni sicer nimajo strokovnjakov, imajo pa ljudi, katere lahko vržejo na to ali ono stran in vrše svojo dolžnost. Srbsko uradništvo, o katerem se je pisalo, da je leno, nesposobno, podkupljivo, „vzdržuje celo državno upravo, ki se boljša od dne do dne.“ Zbadanja s prečanske strani, „da so Srbi 100 let za nami,“ „niso dobro učinkovala, in je pred vsem v našem interesu, da živimo dobro s Srbi.“

Proti novim teorijam prečanov so se postavili Srbi na stališče monarhije, militarizma, centralizma in antiboljševizma. „Kdor pojde s Srbi, bo dobro došel, kdor se bo boril proti, bo bojeval boj brez upa zmage. Za šožitje med Hrvatimi in Slovinci z ene in Srbi z druge strani so dane dve možnosti. Ali složno delo, ali pa sila! Tretja pot pa je — razdružitev, „ker si Srbi ne bodo dali oktroirati nekaj, kar jim ne prija.“ Na tem stališču stoji znaten del Srbov.

Da se razdružiti izognemo, Srbov pred vsem ne smemo žaliti; z bahavostjo ne opravimo ničesar. Postaviti se moramo tudi mi na omenjene štiri osnovne programne točke, kajti „z našim sodelovanjem ima lahko tudi naše ljudstvo različne materialne koristi, katerih dru-

gače ne smemo pričakovati.“ „Sile, ki na to delujejo, da gre država v navedenih velikih smernicah dalje, so tako močne, da bi šlo tudi, ako bi vseh 40 slovenskih zastopnikov bilo proti... Ne smete si predstavljati, da smo mi Srbi strašno interesantni in koristni. Srb je predvsem praktičen človek in pa zelo patriotičen. Sprejeli so nas, ko smo se ponudili pod njihovo streho, dali so nam svoje vojaštvo in diplomatsko pomoč. Slovenija leži od ostale države tako, ekscentrično, da bo zanjo v vojaškem in zunanje-političnem oziru vedno znatno breme. Srb se tega zaveda in vsled tega nima povprečni Srb nobene posebnega interesa na naših krajih... Srbi bodo gotovo v vseh silami skušali vzdržati jedinstveno državo, na katero niso reflektirali in za katero se niso vojskovali, toda ako mi pri tem ne sodelujemo, škodujemo samo sebi.“

Priznati moramo, da servilnejšega bizantinizma še nismo zlepa čitali kakor ga je nagromadil „Narodov“ dopisnik v tem članku, a tudi nekoliko neistinitih podatkov o razmerju med nami in Srbi.

Ob izbruhu svetovne vojne je bil zaposlen na Dunaju v vnanjem uradu mlad Čeh z nemškim imenom. Ko so ga nekateri njegovi prijatelji Čehi vprašali, kakšno politiko smatra on za Čeha v tem kritičnem času za najboljšo, je rekel: „Mitgehen, mithelfen, und dann verlangen! (Pomagati, sodelovati, potem pa zahtevati!)“ Zgodovina je dokazala, da ni imel prav on, ampak Beneš in Masaryk.

Poznavalci naših predvojnih razmer trdijo, da so tudi slovenski poslanci na Dunaju včasih prakticirali slično politiko in znana je kraljica o dveh slovenskih poslancih iz starejše dobe: Ko je hitel g. M. (ta začetna črka ni prava, ker gospodje še živijo) takoj po svoji iz-

volitvi na Dunaj, da se pokloni ministrskemu predsedniku in mu zleze v ..., je videl, da je že njegov tovariš N. notri!

Tako politiko nam nasvetuje „Narodov“ dopisnik. Suženjska uslužnost robske duše. Mi naj bomo še naprej pasje ponižni kakor smo bili pred dunajskimi mogotci! Če bi pa mi rekli, da je tako naziranje avstrijakantsko, — mi smatramo za avstrijakantstvo uporabo starih avstrijskih metod, in ne samo želje za uzpostavitev Avstrije — bi gospod dopisnik gotovo ogorčeno protestiral! Tega pa gospod dopisnik nikjer ne omenja, da so Srbi silno ponosni na narod tudi srbski kmetje, in on ne ve, da ponosnemu človeku ugaja je človek enakega ponosa, nikdar pa ne klečeplazec in linavski prilizovalec, ki mu hodi tožiti — svojske brata! Ponosni Srbi imajo za take ljudi samo eno: zaničljivo preziranje! In prav imajo!

V svojih izvajanjih je „Narodov“ dopisnik prezrl neko silno važno dejstvo: **On ne razlikuje Belgrada in belgrajskega prebivalstva, zlasti belgrajske uradniške kaste od srbskega kmečkega ljudstva v notranjosti Srbije in ne razlikuje srbske inteligence od ljudske mase. Ta razlika je pa za presojanje medsebojnih razmer med „prečani“ in Srbi nad vse važna!** Belgrad je sicer res glavno mesto Srbije, toda belgrajsko prebivalstvo in zlasti belgrajske „porodice“ niso čisto srbske, ampak so po veliki večini „cincarske“, t. j. Belgrajčani predstavljajo v veliki večini neko mešanico Srbov, Grkov, Rumunov, židov in kdo ve kakšnih plemen in ras! Čistega srbskega elementa je v Belgradu jako malo, zato pa predstavlja belgrajska mešanica najbolj šovinističen nacionalni element, ravno tako kot so oili in so menda še v Budimpešti tuje rodni židovski pritepenci najbolj zagriženi mažarski rodoljubi in patriotje! Kar pa se tiče razmerja med srbsko inteligenco, zlasti belgrajsko, in pa med prostim srbskim narodom, pa pravijo Srbi sami: Dobar narod, a rdjava inteligencija! Same sebe Srbi že nekoliko poznajo in svojo inteligenco tudi! Razmerje med srbskim narodom, namreč med maso naroda in med inteligenco je čisto drugačno kakor pri nas. Pri nas se že še najde inteligent, ki ni pozabil, da ga je rodila kmečka mati, v Srbiji je pa to redkost, kakor n. pr. tudi na Hrvaškem do najnovije dobe.

Za veliko večino srbske inteligence, pa naj že pripada tkzv. svobodnim poklicem ali pa naj stoji v državni službi, je masa kmečkega in delavskega srbskega ljudstva edinole predmet najbrezobzirnejšega izkoriščevanja. Resnici na ljubo moramo ugotoviti, da je nekaj častnih izjem in tem vse naše spoštovanje, toda v večini to ne velja. Kdor je imel priliko govoriti s starimi srbskimi kmeti, ki pomnijo še turško gospodarstvo, bo često slišal žalostno pripombo: Pod Turcima je bilo bolje! To opazko

so slišali pogosto tudi slovenski oficirji, ki so bili na orožnih vajah v Macedoniji, pa ne iz bolgarskih ust, ampak od ljudi, ki so bili od Belgarov trpinčeni in mučeni zaradi javnega priznavanja svojega srbstva. Opazka je veljala srbskim upravnim, ali kakor pravijo doli: policajskim uradnikom, ki žulijo in gulijo jadni in bedni narod, da je groza. „Narodovemu“ dopisniku bi svetovali, naj se obrne za potrebne natančnejše podatke na macedonske **demokratske poslance**, predno piše o teh stvarih.

Po teh uvodnih pripombah naj nam bo dovoljeno, odgovoriti g. dopisniku nekaj o splošnem razmerju med „prečani“ in Srbi iz bivše kraljevine.

Za Srbijance (onostran Donave in Save) je veljalo in še velja vse, kar je živelo tostran Donave in Save, kot „švabsko“. Za „Švabe“ so smatrali celo prečanske Srbe iz Vojvodine, torej ljudi istega plemena in iste vere. Ta teorija o švabstvu je plod rusko-srbske cerkveno-državne politike. Ruska pravoslavna cerkev in za njo stoječa caristična Rusija sta imeli velik politični interes na tem, da se zaradi povečanja rusko-pravoslavnega vpliva na Balkanu vzdrži sveto pravoslavlje in ž njim združeno srbstvo kolikor mogoče čisto in nedotaknjeno tujega katoliško-avstrijskega (nemškega) vpliva, ki je tudi željno gledal na Balkan. Ruski pravoslavni klerikalizem (mi poznamo tudi tega, ne samo katoliškega, in pravoslavni ruski klerikalizem je bil mogoče še nedostopnejši kot katoliški) je šel celo tako daleč, da je za časa sklepanja londonskega pakta ruska vlada pod vplivom pravoslavnega strahu pred eventualnim prirastkom katoliškega („švabskega“) elementa dovolila Srbiji, da se sme povečati le za 800.000 katoliških duš in je rade volje priznala Trst — Italijanom! To je razvidno iz diplomatskih ruskih dokumentov, ki so jih objavili boljševiki takoj ob početku svoje vladavine, a evropsko časopisje je o teh dokumentih seveda — molčalo!

V rusko-pravoslavnem političnem pravcu se je gibala in se še giblje skoro vsa srbska diplomacija s Pašičem vred, kije naj vernejši učenec ranjkega carske ruskega poslanika v Belgradu Hartviga. Odtod izvira en del mržnje srbske inteligence do prečanov; srbske inteligence, pravimo: kajti srbski kmečki narod ne pozna mržnje do onega, ki mu je dober, sovraži pa po pravici onega, ki ga molze in dere, čeprav je dotičnik — Srb!

Kako je mislil in še misli srbski revček-neinteligent o tujcih, tudi o „Švabih“, dokazuje najbolj pripovedovanje teh ubožcev o postopanje avstrijskih okupacijskih oblastí. V mnogih krajih se izražajo še danes o Avstrijih-Švabih jako ugodno. Zakaj? „Bilo je res malo vsega, a bil je red! Enako smo dobivali bogatini in reveži!“ In med „narodnimi mučeniki,“ katere je „švabska“ oblast dala obesiti, jih je po pripovedovanju

LISTEK.

France Levstik in naša doba.

Najodkritosrčnejši izmed starih naših veljakov, ki se ni pomišljal s pikro ironijo in zbudljivo satiro povedati brez ozira na desno in levo golo in čiste resnice, tudi če je bila mogočnejšem neljuba in neprijetna, je bil brez dvoma **France Levstik**. Njegova poštenost in čistost njegovega značaja ni poznala nikakega hinavstva, ne osebnega in ne političnega. Povedal je javno, kar je mislil in kar je smatral za pravo. Zato se mu tudi ni dobro godilo na zemlji.

Če o kom velja rek, da je pesnik vedež, ki sluti in gleda prihodnost, velja to o Francetu Levstiku. Stari so njegovi spisi in pesmi že lepo vrsto let; toda če jih čitamo danes, se zdi, da živi še med nami, da nas gleda in opazuje in njegova trpka beseda mora tudi danes mnogim brneti po ušesih, silno neprijetno. Zato smatramo, da bodo naši čitatelji zadovoljni, ako objavimo nekaj Levstikovih spisov in pesmic, ki so napisane za današnji čas kot nalašč.

France Levstik o sedanjosti.

(Iz leta 1870.)

V današnjem pokvarjenem času ljudem nij do resnice; dobri so vsi, tudi

najgerši, najzaničljivejši pripomočki, samo da se doseže nepošteni namen. Ves svet serdito graje načelo, katero se podtiče Jezuitom, namreč načelo: „namén posvečuje pripomočke“; — a ves svet se vendar terdno derži na videz kletega načela. In v tem oziru se zlasti med Slovinci mnogo smé in more, ker pri njih so javno mnénje v zákup vzeli **samo nekateri**, a slepa množica za njimi vpije, če tudi sama ne vé kaj, ker je preneizobražena in poleg tega tudi prelena, da bi sama premišljevala. Pri nas je treba samo povedati najneumnejše gaslo (parolo), katero potleji med druhaljo kakor ogenj letí od ust do ust, če je tudi še tako nepošteno, samo da pride od tiste „firme“, od koder je množica tacih gásel navajena.

Slovinci naše dobe so z ene strani še res preotročji, a z druge strani že preveč pokvarjeni, zlasti politično... — in žalibog, da jim je često celo do resnice ubogo malo! Pri nas gospoduje najboljši videz, torej hinavstvo in laž, ter vse naše veličastvo je kakor pobéljeni grobje v evangelji.

Kdor hoče med nami dobro živeti in srečo imeti, nij mu treba očeta in matere spoštovati, kakor učí pismo, nego spoštovati mu je **samo pervake**, ali vsaj molčati vsemu njih početju, ako ga hvalliti ne more: izrasti mu je iz pervake dlani.

Navideznemu velikačenu in brezobzirnemu absolutizmu se druží naikosmatejši materializem; torej vse dere samo za novci, kateri edini vladajo; a kdor teh nema, molčati mu je v okrožji **narodne modrosti**.

(Zvon, I. List 17. 1. IX. 1870.)

France Levstik o JDS in ljubljanski univerzi.

(Iz leta 1884.)

Suhodobnik (poje).
Kar učilne mačuhajo,
Književniki čebrnajo,
S parklji zlodej prime naj,
Čez planine vrže v kraj!
To je vse le prazen snop,
Nesoljene vode krop!
V kraj katedre, njih modrost,
Umotvorje, učenost!
V kraj slovenskih blaznov sanje,
Dlak besednih v kraj česanje!
Idealstvo v kraj sladovno!

Režimer.

A na prestol smrad in govno!
(Zbrani spisi, II. 307 n.)

France Levstik o programu SKS in JDS.

Iz leta 1884.

Suhodobnik
(Stojcu in Pipanu).
Razglasita naš program!
Jaz o njem ne trepetam.

Pipán (poje).
Vse za vero, domovino!
Stojec (poje).
Če prinese naročnino.
Pipán.
Za bankirja, bogataša!
Suhodobnik.
Molči, Pipán, kdo te vpraša?
Pipán.
Vse za kmeta, obrtnika!
Stojec.
Če prilze k nam v plačnika.
Pipán.
Vse za hlapce in za deklet!
Stojec.
Ako bodo z nami v klele.
Pipán.
Vrhu tega za kosmate
Žide in za demokrate!
(Zbrani spisi, III. 366 n.)

France Levstik o ustavi.

(Iz leta 1854.)

Nekdaj na svetu berač je bil,
Ki je raztergano torbo imel,
Berač si je drugo torbo dobil
I ž njo po svetu okrog je šel.
I v torbo je deval moko in mast,
I v torbo je deval, kar je prejel.
Imel je v torbi veliko oblast
Berač je bil svoje torbe vesel!
(Pesmi, 1854. str. 91.)

srbskih kmetov bilo prav mnogo, ki se končali svoje življenje na vislicah ne zaradi srbstva, ampak zaradi nesramnega veriženja in odiranja. Tako pripovedujejo ljudje in to pripovedovanje je prav verjetno! Ali ni to pripovedovanje priprostitih ljudi značilno?

Vse drugače pa misli o „Švabi“, med katere spadamo tudi mi Slovenci, zlasti belgrajska čaršijska (trgovska) inteligenca. Ona gleda v „prečanih“ nevarne konkurente. Ona gleda v njih konkurente na trgovskem, na obrtnem, na znanstvenem in seveda tudi na političnem polju. Smatra jih pa za toliko nevarnejše, kolikor se sama zaveda svoje slabosti, katere ji pa noben pameten človek ne zameri. Mi vsi vemo, da Srbija ni imela časa razvijati se mirno na vseh poljih, ker je vodila večne vojske. „Med vojsko miruje znanost,“ pravi latinski pregovor. Zato belgrajski krogi, zlasti oni, ki pripadajo tistim rodovinom („porodicam“), iz katerih se je doslej rekrutirala vsa diplomacija in vse višje uradništvo, silno ozkosrdno bdijo nad ohranitvijo privilegijev in se branijo vsakega „Švaba“, pa makar je tisti „Švaba“ njihov najskrenejši prijatelj, z vsemi štirimi. Za obrambo svojih privilegijev se poslužujejo naravnost rafiniranih metod in to ne samo proti prečanskim „Švabom“, ampak tudi proti Srbom iz notranjosti stare Srbije same. Tu ti pride „švabski“ inženjer — danes je visok dostojanstvenik izven Srbije — v neko ministrstvo. Ali mislite, da so mu odkazali kakšen njegovemu znanju primeren delokrog? Kaj še! Nakazali so mu neko delo, ki ni nobeno delo, sicer pa so ga pustili v miru in mož bi še danes lahko vlek lepo plačo za svojo prisiljeno lenobo, če mu ne bi bilo postalo — dolgčas! Zato je odšel in „porodica“ je dossegla svoj cilj. Človek bi se moral čuditi, zakaj v ministrstvu, ki silno potrebuje tehničnih moči, s priznanim strokovnjakom tako postopajo. Kdor pa pozna „mentalitet“ porodice, temu ni težko stvari pojasniti. Tisto ministrstvo, o katerem govorimo, je eno izmed onih, ki ima za oddajati silne dobave, pri katerih se dajo zaslužiti debeli milijoni. Če bi bil tak-le pošten „Švaba“ na visokem mestu, kjer bi imel vpogled v vse akte in račune, bi bila „zarada“ zelo težka. Zato stran ž njim in na njegovo mesto mora priti „sestrič“ ali vsaj „kum“ kakšne vplivne in bogate belgrajske „porodice“! Takih in podobnih slučajev je na stotine! Belgrajska „porodica“ hoče ostati pri državnih jasliah sama, ona hoče jesti iz korita sama, brez kontrole „Švabov“, tudi če so ti „Švabi“ Hrvatje ali Slovenci ali pa sami Srbi, ki pa slučajno ne pripadajo kakšni belgrajski „porodici“. Srb, ki je rojen v Užicah, naj le ostane v Užicah!

Belgrajska „porodica“ obvladuje vsled svoje neomejene politične in gospodarske moči tudi večino srbskega časopisja. Priznati moramo, da je znala tudi to orožje silno spretno izkoristiti v

doosego svojih sebičnih ciljev in mogoče z nobenim drugim sredstvom ni podžgala sovraštva do „Švabov“ tako, kakor s širjenjem naravnost gorostasnih laži preko raznih obskurnih listov in lističev. Prebivalstvo v Srbiji zdihuje pod silno draginjo. Kdo je te draginje kriv? Seveda „Švabi“! Če ti ne bi prihajali v Belgrad, bi bilo vse po ceni kakor nekaj. Tega seveda ne povedo, da belgrajska čaršija (trg) prodaja blago z dobički od 200 do 500 odstotkov, ampak na „Švabe“ ščuje, češ, ti so krivi! Neuka masa takim prismođijam seveda verjame, vsaj je ni oslarije na svetu, da je ljudje ne bi verjeli! Ko se je korupcija po uradih razpasla do neverjetne nesramnosti, so raznesli vest med ljudi: „Vidite, to svinjarijo so prinesli k nam Švabi! Prej tega ni bilo!“ Kakor da so mogoče Hrvatje in Slovenci bili tisti, ki so naučili Gluščevića, kako se med vojno „švercuje“ platin iz Francije v Nemčijo, ali pa naučili Pašičevega „kuma“ Jankoviča, kako se na Krfu uspešno trguje z oljem! Tudi „opančarsko afero“ so zakrivali bojda Hrvatje ali Slovenci, ker pred vojno v Srbiji ni bilo niti enega slučaja uradne korupcije! Seveda je neuka masa tudi takim traparijam belgrajskih listov nasedla, ki so po prvih uspehih v tem oziru še smelejše nadaljevali svojo protihrvatsko in protislovensko propagando s svojim zvijačnim zastrpljevanjem javnega mnenja!

Glede trditve, „da Srbi na edinstveno državo SHS niso reflektirali in za katero se niso vojskovali,“ naj pa odgovarja „Narodovemu“ dopisniku „Narodov“ dopisnik g. dr. Niko Zupanič. Ali pa kakšen srbski državnik. Mogoče mu tudi ne bo škodovalo, če gre v steno-grafski biro Narodne skupščine in tam prečita nekaj govorov odličnih srbskih mož iz časa Privremenega Narodnega Predstavnštva.

Toliko smatramo za potrebno odgovoriti za enkrat. Če bo treba, lahko postrežemo še. Naše mnenje glede razčiščenja medsebojnega razmerja med Srbi; Hrvatji in Slovenci pa je, da je boljše, če si povemo odkrito in pošteno drug drugemu, kar si mislimo, če odkrito in jasno ugotovimo, kaj nam je prav in kaj ni prav, in se potem ozremo po sredstvih, kako bi se dala nesoglasja in sporna vprašanja spraviti s sveta. Za najnesrečnejše sredstvo v tem oziru pa smatramo centralizem. Centralizem bomo mi vedno smatrali kot izraz hegemonije, ne pa kot sredstvo za medsebojne sporazum in slogo, brez katere je trajna konsolidacija države nemogoča. Ostudno vsiljivost in prilizovanje, kakor nam ga priporoča „Narodov“ dopisnik, pa odločno odklanjamo, ker stojimo na stališču, da ni važno samo to, kar mislijo Srbi o nas, ampak tudi to, kaj in kako mislimo o Srbih mi! In če se vam te besede zde nevrudne „robskih“ duš, potem vzemite „Avtonomista“, peljite se v Belgrad, zatožite nas, in tam dokažite bratom Srbom vnovič, kako izgleda slovensko lakajstvo.

Dnevne vesti.

Kako informirajo Srbe o Slovencih! Načelnik v ministrstvu za konstituantno in izenačenje zakonov g. dr. Štefan Sagadin je napisal v „Srpskem Književnem Glasniku“ (od 1. avg. t. l.) poseben referat „Iz Slovenije“. Tu piše med drugim: „Slovence je, žal, njihov jezik ločil od Srbo-Hrvatov kot kitajski zid. Dalje pravi o Slovencih: „Večji del naroda živi še v izvestni kulturni, pa tudi politični izoliranosti in motri vse s stališča malih lokalnih interesov.“ Itd. Tudi glede rezultata zadnjih občinskih volitev se gospod načelnik nekoliko krega z resnico. On tajni vidne in dokazane volilne rezultate in pravi: „Tako operirajo klerikalci. Oni so izgubili večino pri volitvah v ustavotvorno skupščino, pa bi sedaj radi pokazali, kako je večina ljudstva na njih strani in zato navajajo, da so dobili preko 60 odstotkov vseh odbornikov. V resnici, ako upoštevamo številno volilcev, ki so jih dobile pojedine kandidatne liste v vseh občinah skupno, homo našli, da se številčno razmerje med strankami od volitev za konstituantno ni skoro nič izpremenilo.“ Glede županskih volitev v 4 avtonomnih mestih Slovenije pravi: „Pokazalo se je jasno, da je slovenačka inteligenca —

bez kompasa!“ Da se končno obregne tudi ob naš list, je umevno samoposebi. Slučaji, kot je navedeni, se ponavljajo zadnje čase med slovensko inteligenco vedno pogostejše. Tipe te vrste je sijajno opisal pokojni Ivan Cankar v noveli „Anastasio von Schiwitz“. Cankarjev Schiwitz je bil perorezec Njegove Visokosti pisarja von Dümmlerja. Ministrov tajnik ga je nekoč vprašal: „Odkod pa, a?“ Na kar je von Schiwitz korajžno odgovoril spričo svojih polnih hlač jecljajoče: „Aus Krain!“ — G. dr. Sagadin, povejte, odkod ste? „Aus Steiermark!“ — Teorija, naj Slovenci opustimo svoj jezik, ni nova. Ni je propagiral le Stanko Vraz, za katerega se zavzema isti g. dr. Sagadin, ampak tudi dunajski germanizatorji. Po tej teoriji bi bilo pametneje tudi za Srbe, če puste svoj jezik in postanejo Rusi, da se izognejo „politični izoliranosti in motrenju vsega s stališča malih lokalnih interesov,“ in za Slovence, ki imamo jako dobre stike z Ameriko, bi bilo najbolje, če se oprimemo angleščine in postanemo na mah svetoven narod, ki misli v kontinentih, in ne samo v prostoru od Ljubljane do Šiške ali „od Celja do Marburga“. Pluvajmo na svoje matere in na

svoje rojstvo in dobro se nam bo godilo na svetu!

Pošteno časopisje. Francoski list „Vie Ouvrière“ (Delavsko življenje) poroča v dveh tajnih depešah, katere je objavila ruska sovjetska vlada iz tajnega carističnega arhiva in ki se nanašata na subvencijo velikega pariškega dnevnika „Le Temps“ (Čas). V prvi depeši, datirani od 29. avgusta l. 1916. javlja pomočnik ruskega vnanjega ministra Neratov ruskemu poslaniku v Parizu Izvolskemu, da se je obrnil petrogradski dopisnik „Tempsov“ na rusko vlado s prošnjo za podporo letnih 150 tisoč frankov, za kar se list obvezuje priobčiti 72 depeš iz Petrograda, v katerih bodo hvalili rusko vnanjo politiko. Dalje objublja list priobčevati članke in novice o ruskih notranjih razmerah. Neratov poziva z ozirom na to ponudbo Izvolskega, naj mu poroča, v kakšnem finančnem položaju se nahaja tako vsiljiv list in če ga sploh kdo bere, kajti list uživa že itak redno rusko podporo in vse brzojavke iz Rusije za „Temp“ plača ruska vlada... Izvolski je odgovoril, da se nahaja list v težkem finančnem položaju, da za notranjo francosko politiko nima pomena, pač pa ima zelo velik vpliv na vodstvo francoske vnanje politike in zato podporo priporoči... Tako izgleda poluradno glasilo francoske vlade še danes. Mi dodajemo še to, da je „Temp“ prejel tudi od srbske vlade letne „podpore“ (= podkupnine) 1 milijon frankov letno, za časa mirovne konference so pa Lahji plačali več in „Temp“ je zastopal naenkrat laške koristi! Posebno častna ravno ni uloga, ki jo igra „veliki“ francoski list!

„Odliskan“ konzul. Naša država je imela v Zedinjenih državah tako imenitnega konzula, da mu je moral ameriški predsednik Harding odvzeti njegovo čast. O tej za našo državo silno sramotni aferi niso poročali le mali in neznamiti ameriški lističi, ampak slavo našega imena je oznanjal celemu svetu tudi veliki newyorški dnevnik „World“. Ko se je razzvedelo o tem škandalu tudi v Belgradu, so vplivni belgrajski listi ostro napadali vlado, zakaj ni te sramote pravočasno preprečila. In glej čudo: Belgrajska vlada, ki se še nikdar ni brigala in zmenila za to, kar pišejo listi, je res nekaj sklenila ukreniti, da reši čast naše države in ugled njenega imena. Toda motite se, če mislite, da je vlada generalnega konzula Saviča odstavila! Kaj še! Na eni zadnjih sej je poročal Pašič, kakor posnemamo iz belgrajske „Pravde“, o tej aferi in razveselil nad škandalom ogorčene ministrske svoje tovariše z veselo novico, da je g. Saviča — **prestavil** v Kanado! Ali ga bo kanadska vlada vesela! Namreč Saviča, ne Pašiča, da ne bo nejubne pomote.

Dopotoval je v Ljubljano g. pokrajinski namestnik Ivan Hribar.

Odpoval je iz Ljubljane g. Žerjav.

Zastrazene tiskarne. Nekaj dni opazajo pasanti, da so vse tiskarne, v katerih se tiskajo opozicijski listi, zastražene. To je jako hvalevredno. Vlado se pravi predvidevati in tega principa se naša policija čisto pravilno tudi drži. Odkar se je namreč začel boj proti državi nevarnim elementom, je bilo opaziti v okolici tiskarn, v katerih se tiskajo opozicijski listi, vedno kakšne sumljive demokratske tipe. Da se prepreči vsako nasilje, je policija tiskarne skrbno zastražila, ostro pa je prepovedala stražnikom opazovati osebe, ki hodijo v tiskarne in iz njih...

Novi procesi. Jugoslovenske dežele so torišče klasičnih monstre-procesov. Že pred vojno so morali imeti ali v Zagrebu ali pa v Sarajevu kakšno „veleizdajniško“ afero, v kateri je nastopalo pred sodiščem po 100 ali še več obtožencev, na stotine prič in nebroj advokatov. Vse te procese pa utegne prekositi največji proces te vrste, ki ga bodo vodili proti komunističnim zoročnikom in njihovim zaveznikom. Iz poročil raznih listov o neštevilnih aretacijah se vidi, da bi radi zapletli v zaroto tudi Radiča, katerega razni spisi baje zelo kompromitirajo. In rezultat? Zgodovina prvih kristjanov je zelo pončna...

Nove stranke v Sloveniji. Doslej smo imeli v Sloveniji sledeče politične stranke: Jugoslovensko demokratsko stranko (stari liberalci ali JDS), Samostojno kmečko stranko (SKS), Narodno-socialno stranko (NSS), Socialno-demokratsko stranko (JSDS), Komunistično stranko, ki je sedaj prepovedana, in kot nameček „najmanjšo“ Slovensko ljud-

ska stranko ali klerikalce, ki pa po diaгноzi dr. Zupaniča že leže na smrtni postelji. Sedaj se je ustanovila na novo Radikalna stranka, in sicer najprej v Kočevju, ki šteje že 3 člane, katerim pa bo kmalu sledilo vse ambiciozno uradništvo v Ljubljani, dalje snujejo komunisti svojo novo stranko, ki ne bo stala v zvezi z moskovsko internacionalno, ampak bo nastopala čisto samostojno, in potem pride še ena nova stranka, ker so vseh dobrih novih reči tri. Politična razkosanost v Sloveniji torej lepo napreduje.

Centralizirana policija. V Belgradu izdeluje znani profesor Reiss nov organizacijski načrt za ureditev policijske službe v naši državi. Načrt je že do malega gotov in sedaj bodo pozvani še različni policijski strokovnjaki na posvetovanje v Belgrad, da povedo svoje mnenje o tem načrtu. Kakor javljajo belgrajski listi, bo celokupna državna policija direktno podrejena ministru notranjih zadev, ki bo vsled tega popolnoma opravičeno nosil svoj dosedanji srbski naziv „minister policije“. Policija se bo delila na dva oddelka, na kriminalni in politični oddelek. Kdor ne bo zapisan v „črni bukvali“ politične policije, ne bo mogel postati minister. Korošec, Pesek in Vencajz so za novo knjigo že „vorgemerkt“, Žerjav pa še ne.

Ljubljana bo le dobila župana. Kakor poročajo demokratični specialisti za ljubljanski županski stol iz Belgrada, se bodo vršile nove županske volitve za Ljubljano ta teden. Volili bodo župana dosedanji občinski svetniki brez komunistov, katerih mandati so razveljavljeni. V krogih, ki stoje pod posebnim varstvom zakona za zaščito države, trde, da bo zopet izvoljen g. Pesek, ki zopet ne bo potrjen, na kar bo izvoljen nov župan od novega občinskega sveta po novih volitvah pod novo vlado.

Plemenska psihoza. Z ozirom na plemenski boj med Hrvatji in Srbi je priobčilo demokratsko hrvaško glasilo „Riječ“ članek, v katerem se zavzema za omiljenje plemenskega boja. Na ta članek odgovarja belgrajski list „Balkan“, da zmagovalni Srbi ne poznajo nobene plemenske psihoze, ker je ne potrebujejo. Plemensko psihozo, ki se javlja pri premaganih Hrvatih, pa je treba ozdraviti tako, kakor so ozdravili Francozi to bolezen v Alzaciji, odkoder so brez usmiljenja izgnali vse, kar se ni slepo in brezpogojno pokorilo Francozom. Francozi so pokazali na ta način, da so zmagovalci in tudi Srbi naj bi napravili isto.

Novo fabriko za orožje in municijo namerava ustanoviti Pašičev sin Radomir v družbi še z nekaterimi kapitalisti, ki zahtevajo, naj garantira država 15 odstotno dividendo. Skromni niso ti gospodje. Vprašanje je, kje bodo dobili potrebne delavce itd. Pri nas doma gotovo ne, tudi materiala ne. Vse to bomo dobili iz tujine, mi pa bomo plačevali in plačevali... V belgrajskih listih že čitamo reklame, seveda dobro plačane uvodne članke o veliki potrebi take fabrike za našo državo. Da je taka fabrika državi potrebna, tega ne tajimo; dvomimo pa, če je potrebno Pašičevemu sinu garantirano 15% obrestovanje akcij. Z zagotovljeno 15 odstotno državno garancijo more ustanoviti največjo fabriko v Jugoslaviji tudi Blažnov hlapec ali pa Anžkov pastir.

Tajni arhivi. V Belgradu so sklenili, da prepeljejo tajne arhive bivših okupacijskih oblasti iz Sarajeva v Belgrad. Arhive so imeli v Sarajevu „dobro“ shranjene nad dve leti in postavili so bili tudi posebno komisijo, ki naj bi arhive pregledala. Do danes se po „čudnem naključju“ komisija ni sestala niti enkrat! Izgleda, da je stvar s temi tajnimi arhivi ista, kakor z znanimi „listami avstrijskih konfidentov“ v Zagrebu. Mnogi danes prav odlični gospodje nič kaj radi ne slišijo, če pride razgovor na te „liste“ in zapisnike!

Poklicano oblast prosimo, naj blagovoli ukreniti vse potrebno, da bo na pošti zavladal enkrat red in da se bodo smatrali gospodje pri pošti kot **državno** in ne kot privatno-strankarske službenice.

Praktični Čehi so uvedli obširno pomožno akcijo za stradajoče ljudstvo v Rusiji. Dne 2. t. m. se je zbrala v Pragi konferenca v ta namen, ki so se je udeležili zastopniki vlade, političnih strank, legionarjev, češkega rdečega križa, „Češkega srca“, Šolske Matice, zveze čeških mest in tako dalje. Skle-

več vlakov zdravil, zdravnikov in različnih industrijskih in obrtnih izdelkov. Hrane Češka ne bo mogla dati, ker je nima odveč. Pač pa bo vlada dovolila, da se na Češkem naseli več ruskih emigrantov. Na čelo velikopotezne zasnovane pomoči se je postavil sam prezident republike Masaryk. — Čehi hočejo očitno ostati v prijateljskih odnosih z Rusi, kjer bodo pozneje lahko dobro prodajali izdelke svoje industrije. Češka industrija se že sedaj orientira na nilo se je izvesti obširno pomožno akcijo. Vlada je sklenila poslati v Rusijo vzhod, ker je zapadna Evropa že sama preveč industrializirana. Brez dvoma bodo Čehi dobro odrezali, ko se razmere v Rusiji konsolidirajo. — In pri nas?

Pozdrav arnikom! Kakšne hude so razmere v Petrogradu, dokazuje tale resnični dogodek. V petrograjsko luko je prispel inozemski parnik z suhimi arniki, ki jih je nakupila sovjetska vlada v inozemstvu. Ko je parnik prispel v luko je bil pozdravljen s streli iz topov. Ruska vlada se trudi v Londonu izvršiti nakup večje množine žita. Pred vojno pa je bila največja izvozna luka za žito v Evropi — ruska Odesa. Največji del

tega žitnega izvoza pa je kupil — London. Svet je kakor na glavo postavljen! **Sovjetska trgovska misija** se je naselila tudi v Pragi. Pred dnevi je razpravljala s centralno direkcijo plavžev v Vitkovcih radi nabav sovjatom. Čehi poročajo, da pride najbrž do kupčije, ker se bodo težave, ki so se pri tem pokazale, dale skoro gotovo prekoračiti. — V Beograd takšne misije najbrže ne bo. Mi smo — „zaščiteni“!

Gospodarstvo.

Naša pasivna trgovska bilanca v l. 1920. Po naših „uradnih“ podatkih je znašal celoten izvoz iz Jugoslavije v inozemske dežele za 1.320.606.055 dinarjev, uvoz pa za 3.487.996.105 dinarjev. Pasiva naše zunanje trgovske bilance znašajo torej celih 2.167.390.095 dinarjev. Toraj smo pasivna dežela, ker več potrošimo kot pa pridelamo. Zato naš kredit v inozemstvu ne more biti velik. Tudi naš denar ne more imeti visokega kurza, ker od večine izvoza zahtevamo, ali prav rečeno, zahtevajo plačilo v — tujih valutah, ne v dinarjih ali kronah. Skoro 30% izvoza dá les od nosno lesni izdelki. Stara srbska kralje-

vina je štela od svojega skupnega izvoza le 20 odstotkov lesa. Toraj je izvoz zlasti v „prečanskih“ deželah večji ko v Srbiji, kjer je danes lesna trgovina skoraj popolnoma zamrla vsled poveljnih razmer.

Glede uvoza je pomenljivo, da znaša 36,82% cele svote tekstilno blago. Uvoz tekstilnega blaga narašča še vedno. Drugo važno postavko v uvozni svoti zavemajo razne mašine ali njih posamezni deli. Stara Srbija je l. 1912. uvozila teh reči le za 8.345.538 kg, medtem ko je sedanja Jugoslavija v lanskem letu uvozila kar 11.868.485 kg mašin in mašinskih delov ter pritklin.

Iz katerih držav pa smo uvozili največ? Na prvem mestu je Italija. Naj navedemo nekaj držav in številke po vrsti!

Uvozili smo		
1. Iz Italije za	313.915.278 din.	= 34,43%
2. Iz Avstrije za	201.303.521 ..	= 22,08%
3. Iz Čehosl. za	118.165.715 ..	= 12,85%
4. Iz Grčije za	100.848.456 ..	= 11,06%
5. Iz Anglije za	47.108.417 ..	= 5,17%

Iz ostalih držav mnogo manj. Izvažali smo pa v prvi vrsti v Avstrijo (žito, živino itd.) Nastopne številke so zelo značilne in poučne. Izvozili smo 1920:

1. v Avstrijo za	536.442.443 din.	= 42,67%
2. v Italijo za	356.227.009 ..	= 26,98%
3. v Nemčijo za	99.305.936 ..	= 7,52%
4. v Čehosl. za	67.597.744 ..	= 5,12%
5. v Grško za	60.339.192 ..	= 4,57%
6. v Švico za	48.578.667 ..	= 3,68%

ltd. Od izvoza v Italijo odpade zgolj na les 267 milijonov dinarjev. Če primerjamo v splošnem izvoz, vidimo, da je naša najboljša odjemalka Avstrija. Izvoz v to deželo še vedno narašča, tudi uvažamo zelo mnogo iz te dežele (glej gorenje številke), iz česar sledi, da se naravni gospodarski potek in razvoj nasilno nikakor ne dá ukiniti. Če bi se spustili v detaljne številke, bi spoznali, da bosta Nemčija in Avstrija v bodoče od nas največ izvažali. Italija bo stopila na drugo ali celo na tretje mesto.

Valuta. Vrednost našega denarja se je prošli teden začela nekoliko bolj šati. V Curihu je zrastle naša krona od 3.40 na 3.65 frankov, vsled česar je padla cena dolarja v Zagrebu od 170 na 163 kron.

Izdajatelj: ALBIN PREPELUH. — Odgovorni urednik: JOŽE PETRIČ. — Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

Gospodarska zveza, centrala za skupni nakup in prodajo

registrovana zadruga z omejeno zavezo

v Ljubljani, Dunajska cesta št. 29

oddaja kisovo kislino garantirano 80% v franko balonih po 60 kg po najnižji ceni. Istotako kupuje po najvišji ceni dobro ohranjene balone po kg 25.

Jugoslovanski kreditni zavod

Marijin trg 8 Wolfova ulica 1 — Podružnica v Murški Soboti in Doljni Lendavi.

obrestuje hranilne vloge in vloge na tekoči račun

Ustanov. septembra 1919. Prometa v lanskem letu nad 128.000.000 kron

4 1/2 %

čistih brez odbitka rentnega davka.

Neposredno pod državnim nadzorstvom.

Vplačana deln. glavnica K 30.000.000.—

SLOVENSKA BANKA

Telefon št. 567. Ček. račun št. 12 205

LJUBLJANA, Kreckov trg 10, nasproti „Mestnega doma“.

Obrestuje najugodnejše vloge na knjižice in v tekočem računu.

Ima posebni ameriški oddelek in prvovrstne zveze z inozemskimi bankami.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.

Kapital: K 20.000.000

SLOVENSKA ESKOMPTNA BANKA

Rezerve v rog K 6.000.000

Interesna skupnost s Hrvatsko Eskomptno banko in Srbsko banko v Zagrebu

Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 1.

Izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje

Denarne vloge — Nakup in prodaja: efektov, deviz, valut — Eskompt menic, terjatev, faktur — Akreditivi — Borza.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Ljubljana, Dunajska cesta št. 38/1. (začasno v prostorih Zadružne zveze).

Podružnice: Djakovo, Maribor, Sombor, Split. Ekspozitura: Bled. — Interesna skupnost z Sveopčo Zanatlijsko banko v Zagrebu in njeno podružnico v Karlovcu ter z Gospodarsko banko d. d. v Novem Sadu.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Pooblaščen prodajalec srečk Državne razredne loterije.

Rdor želi zidati ter pri zidanju prihraniti 60% najdražjega stavbenega gradiva, t. j. zidne opeke, naj se obrne na stavbeno podjetje **Dragotin Korošec Braslovče**. Vzorčni načrti o zidanju takih stavb za 100 K izvod pri podjetju na razpolago, enako tudi na razpolago vsaka množina najboljšega Eternita za streho.

Zvezna tiskarna v Ljubljani

se je preselila s Starega trga 19, v novourejene prostore v Wolfovi ul. 1

Tiskarna je spopolnjena z modernimi novimi stavniimi in tiskarskimi stroji ter z raznovrstnimi novimi črkami in okraski in izvršuje vsa tiskarska dela: časopise, knjige, vabila, račune, tabele, letake, lepake, vizitke, kuverte, trgovski papir itd. itd. lično, okusno in poceni.